

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Jakonen, Mikko

Title: Hobbesin perusteet

Year: 2010

Version: Published version

Copyright: © 2010 Eurooppalaisen filosofian seura ry

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Jakonen, M. (2010). Hobbesin perusteet. *Niin & näin*, 16(1), 133-134. <https://netn.fi/node/4486>

MIKKO JAKONEN

Hobbesin perusteet

Christopher Béal, *Hobbes: Pas à pas*. Ellipses, Paris 2010. 218 s.

Ranskalainen kustantamo *Ellipses* aloitti vuonna 2008 filosofisen kirjasarjan ”Askel askeleelta”, joka sisältää perusteellisia yleisesityksiä klassisten filosofien ajattelusta. Christopher Béalin Hobbes-kirjan lisäksi sarjassa on julkaistu muun muassa Céline Denatin kirjoittama teos Aristoteleen filosofia, Olivier Dekensin Derridaa käsittelevä opus ja Guillaume Moranon esitys Schopenhauerista.

Tekstit on tarkoitettu oppikirjoiksi, eivätkä ne oikeastaan sisällä tulkintoja klassikoista. Teokset poikkeavat kuitenkin huomattavasti monista ”opi perusasiat nopeasti ja helposti” -tyyppisistä kirjoista siinä, että ne ovat kohtalaisen laajoja (200–300 sivua). Lisäksi kirjoittajat ovat aiheeseen perehtyneitä filosofian opettajia ja alan asiantuntijoita. Tässä mielessä kattava, ajankohtainen oppikirjasarja tulee varmasti tarpeeseen. Tarjoaahan jokainen nide, kustantajan mainosten mukaisesti, hyvän tavan ”löytää suuren filosofin ajattelu kaikessa selkeydessään”.

Uskollinen yleisesitys

Béal kunnioittaa kustantajan tavoitetta esittää klassikkojen ajattelu selkeästi, sillä Hobbesin filosofia on jaettu kirjassa yksinkertaisesti

viiteen perusosaan. Aihealueet ovat tieto-oppi, luonnonfilosofia, moraalifilosofia, poliittinen filosofia ja uskonto. Tämän lisäksi teos sisältää lyhyen katsauksen moderneihin Hobbes-tulkintoihin. Osio on kuitenkin hyvin suppea: mainituksi tulevat lähinnä Leo Straussin kyseenalainen näkemys Hobbesista yhtenä ”liberalismin isänä”, Hobbesin asema modernin oikeusajattelun keskiössä (samalla mainitaan Carl Schmitt) sekä 1900-luvun lopun brittiläiset Hobbes-tulkinnat. Esittely päättyy Quentin Skinnerin muotoilemaan kontekstisidonnaiseen tulkintaan. Ranskalaista, 1980-luvulta lähtien voimistunutta Hobbes-tutkimusta Béal ei käsittele erikseen.

Vaikka teos kaihtaa uusia tulkintoja, se ei myöskään tavoita täydellistä objektiivisuutta. Yksi suuri kiistakysymys on Hobbesin epistemologian ja ontologian suhde poliittiseen ja moraalifilosofiaan. Béal ei problematisoi näkemystään, jonka mukaan epistemologia ja ontologia luovat perustan kaikelle Hobbesin filosofialle. Tässä mielessä Béal siis väittää, että vuonna 1655 julkaistu *De corpore* toimii Hobbesin filosofian perustana, aivan kuten Hobbes itsekin halusi asian nähdä ja esittää. Tulkinnan voi kuitenkin

kyseenalaistaa, sillä kronologisesti katsottuna *De Corpore* ei suinkaan perustanut Hobbesin poliittista ja moraalifilosofiaa, koska hän muotoili kantansa pääasiassa ennen kyseistä teosta. Näin ollen Béal ei lainkaan nosta esiin mahdollisuutta, että Hobbesin filosofia saattaisi perustua politiikkaan tai tarkemmin sanottuna poliittisten päämäärien todisteluun, vaan tulkinta jää tyyppillisen yksioikoiselle filosofiselle tasolle, jossa käytäntö palautuu teoriaan.

Ei kuitenkaan ole syytä väittää, että Hobbesin epistemologia ja ontologia eivät olisi linjassa hänen moraalisten ja poliittisten näkemystensä kanssa. Tästä huolimatta hänen filosofiansa ei välttämättä perustu aukottomasti postulaatteihin liikkeen ja materian ensisijaisuudesta. Hobbesin ajattelua tarkasteltaessa voitaisiin yhtä hyvin korostaa esimerkiksi kielifilosofiaa. Béalista poiketen voitaisiin väittää, että nimenomaan kielifilosofia sekä käsitys mielen ja kielen suhteesta on lopulta avain Hobbesin ajatteluun: hänen ”luonnontieteellisiin” tutkimuksiinsa, metafysiikkaansa ja politiikkaansa. Nyt Béalin esityksestä puuttuu yksin Hobbesin kielifilosofialle omistettu pääluku, joka nykytutkimuksen valossa olisi ollut perusteltu lisäys.

Lisää politiikkaa?

Muusta tutkimuksesta Béalin teoksen erottaa se, että oikeastaan ensimmäistä kertaa yleisesityksen pohjana on koko Hobbesin tekstien corpus. Tämä on suuri askel eteenpäin, sillä valitettavan monet katsaukset keskittyvät lähes ainoastaan *Leviathaniin*, kun taas *De Corpore* ja muut poliittisen filosofian tekstit (*The Elements of Law* ja *De Cive*) ohitetaan usein muutamalla huomiolla. Tosin erityisesti kirjan loppupuolella Biélkin viittaa lähinnä *Leviathaniin*. Vähemmälle tarkastellulle jäävät sellaiset poliittiset tekstit kuten *Behemoth* ja *The Dialogue between a Philosopher and a Student of the Common Laws of England*, eikä Hobbesia käsitellä lainkaan esimerkiksi historian kirjoittajana, saati historialla politikoina. Myös monet poliittisia ja filosofisia kiistoja koskevat informatiiviset tekstit, kuten *Consideration upon the reputation, loyalty, manners, and religion of Thomas Hobbes*, huomioidaan vain ohimennen.

Nämä tekstit eivät tietenkään toisi poliittiseen teoriaan mitään varsinaisesti uutta, mutta lukijalle hahmottuisi laajempi kuva Hobbesista filosofina, joka kävi poliittista kamppailua tieteen kentällä hyvinkin aktiivisesti. Nyt kirjasta puuttuvat niin

aikalaiskonteksti kuin Hobbesin filosofiaa rakentaneet kiistat ja keskustelut. Tässä mielessä Hobbesin filosofinen (tai teoriapoliittinen) toimijuus jää sivuosaan. Toisaalta nykyään jokainen Hobbesiin vähänkin enemmän perehtyvä lukija törmää Skinnerin ja muun Cambridgen koulukunnan kontekstuaaliseen luentaan, joten on varmasti myös perusteltua lukea Hobbesia muunakin kuin aikansa lapsena – tässä tapauksessa siis ennen kaikkea vakavasti otettavana filosofina.

Kirjan viides luku käsittelee Hobbesin näkemystä uskonnosta. Erityisesti tässä luvussa Béalin alkutekstiä esittelevä kirjoitustyyli aiheuttaa ongelmia. Hobbesin raamatuntulkintojen luetteleminen ei varmastikaan kerro juuri mitään lukijalle, joka ei tunne 1600-luvun uskonnollista ilmapiiriä (tulee muistaa, että kirja on suunnattu perusopiskelijoille). Teologis-poliittinen ongelma, joka on erittäin keskeinen Hobbesille, olisi pitänyt selittää nimenomaan kontekstistaan käsin, nykyisen tutkimustiedon valossa. Ranskassa tätä luentaa edustaa esimerkiksi Dominique Weber¹.

Tulkinnallisesta suppeudesta huolimatta Béalin teos on varsin kattava. Tämänkaltaisia perusopikirjoja toivoisi ilmestyvän myös

suomeksi, suomalaisten tutkijoiden kirjoittamina. Toisaalta kustantamoilta kaipaisi hieman enemmän mielikuvitusta julkaista aiempaa moniulotteisempia yleisesityksiä klassisista ajattelijoista. Itse asiassa olisi tarpeellista saada aikaan kirjasarja, jossa käsitellään klassisten filosofien tulkintahistoriaa sekä levinneisyyttä maailmalla yleisesti ja selkeässä muodossa. Tämä edistäisi paitsi tutkimusta myös opiskelua. Samalla tuotaisiin jotain uutta sananmukaisesti lukemattomien klassikoiden yleisesitysten maailmanlaajuiseen tulvaan.

Viitteet

- 1 Ks. esimerkiksi Weberin viimeaikaiset teokset *Hobbes et le corps de dieu*. Vrin, Paris 2009; *Hobbes et l'histoire du salut. Ce que le Christ fait à Leviathan*. PUPS, Paris 2008; *Hobbes et le désir des fous*. PUPS, Paris 2007.